جام جم
فرهنگ
CULTURE
۹
شنبه ۸ اردیبهشت ۱۴۰۳ شماره ۶۷۵۱

تن تماشاخانه «سنگلج» می‌لرزد

در چند روز اخیر، ساخت و ساز ساختمان مجاور تماشاخانه «سنگلج» که در تملک شهرداری تهران است و از دوره مدیریت محمد باقر قالیباف بحث واگذاری آن به این تماشاخانه مطرح بوده، خبرساز شده است. بعد از ابراز نگرانی پریس مقتدی، مدیر این تماشاخانه درباره آسیب زدن به این بنای قدیمی، مشاهده خبرنگار ایسنا هم حاکی از آن است هنگام ساخت و ساز ساختمان مجاور، بنای تماشاخانه سنگلج دچار لرزش می‌شود و از آنجاکه این تماشاخانه روی قنات قرار گرفته و پیشتر هم فرونشست داشته است. از سوی دیگر از آنجاکه تماشاخانه سنگلج در فهرست آثار ملی ثبت شده است، هرگونه ساخت و ساز در مجاورت آن باید با هماهنگی وزارت میراث فرهنگی باشد. مدیرکل هنرهای نمایشی در این باره گفت: از دفتر طرح‌های عمرانی پیگیر این مسأله هستیم و کارشناسان این دفتر از ساختمان بازدید کرده‌اند. در حال حاضر چال‌برداری انجام نشده و فعلا ساخت و ساز در مرحله هم‌سطح زمین است، ولی اگر بخواهند چال‌برداری کنند، باید از وزارت ارشاد و میراث فرهنگی مجوز بگیرند. فعلا دفترهای اداری مالی، حقوقی و طرح‌های عمرانی با میراث فرهنگی در تعامل و تماس هستند. ما هم نامه‌نگاری‌های لازم را با میراث فرهنگی انجام داده‌ایم، ولی کارشناسی که مسئول رسیدگی به موضوع خانه‌های ثبت شده است، فعلا در ماموریت به سر می‌برد و قرار است هفته آینده این موضوع با پیگیری ایشان دنبال شود.

برش

گرافیک رسانه آرمان‌خواه

محمدروح‌الامین، هنرمند گرافیست در مورد بهره‌مندی از ظرفیت‌های هنر گرافیک در به تصویر کشیدن اسطوره‌های ملی- مذهبی، همچنین به کارگیری این هنر در تولیداتی مرتبط با بزنگاه‌های تاریخی مانند عملیات «وعده صادق» به جام جم گفت: گرافیک زمانی که در قامت یک رسانه ظاهر شود، حتما در این بزنگاه‌ها تاثیرگذاری خاص خود را دارد و حتی به واسطه ایجازی که ایجاد می‌کند، همچنین خلاصه‌گویی و عمیق مطرح کردن سوژه‌ها، تاثیرات دوچندانی دارد؛ چراکه این هنر در سکوت، کلام مهمی را مطرح می‌کند.

روح‌الامین در ادامه تصریح کرد: در همین روزهای اخیر حتما خبردار شدید که شبکه ۱۲ اسرائیل، دیوارنگاره‌های میدان فلسطین تهران را که در برگیرنده آثار گرافیکی است، مورد واکاوی قرار داده و گزارشی مفصل تهیه کرده بودند که نشان می‌داد روی تمام نشانه‌ها و تصاویر موجود در این میدان مطالعه صورت گرفته است.

این هنرمند در ادامه گفت: در طول سال‌های مختلف از این دست مثال‌ها داشته‌ایم که جنبه رسانه بودن گرافیک را مورد تاکید قرار داده است.

در گذشته این‌چنین نبود و بیشتر کارتل‌های اقتصادی و محصولات بازرگانی امکان بهره‌مندی از این ظرفیت‌های اقتصادی را داشتند. از دهه‌های ۸۰ و ۹۰ به این سمت اتفاقات خوبی از منظر توجه به وجه رسانه بودن تولیدات گرافیکی صورت گرفته که مسئولیت این هنر را برای طرح موضوعاتی حاوی ارزش‌های خاص، بیشتر کرده است.

گرافیک زمانی که در قامت یک رسانه ظاهر شود، حتما در بزنگاه‌های تاریخی تاثیرگذاری خاص خود را دارد و حتی به واسطه ایجازی که ایجاد می‌کند تاثیرات دوچندانی دارد

هنر برای هنر قابل دفاع نیست

وی افزود: اصلا اگر شأنیتی برای هنر گرافیک قائل هستم، بیشتر از جنبه رسانه بودن این هنر است؛ چه زمانی که این هنر رسانه‌ای بخواهد محصولی تبلیغ کند، چه دنبال معرفی آرمانی صدساله باشد؛ در هر حال این وجه از گرافیک برای من حائز اهمیت بسیاری است و شأنیت خاصی دارد. به زعم من دیگر هنر برای هنر نه‌تنها در گرافیک که در هیچ هنری قابل دفاع نیست. هنر برای هنر می‌تواند حدیث نفس باشد، هرچند در این حالت شبیه خودگویی و خودخندی خواهد شد که به نظرم فاقد جایگاه است. روح‌الامین در مورد استفاده درست از هنر گرافیک برای تصویر کردن آرمان‌های ارزشمند و به تصویر کشیدن اسطوره‌های مذهبی و ملی عنوان کرد: مانند هر هنر دیگری، گرافیک نیز متاثر از عوالم علوم انسانی از جمله جامعه‌شناسی، فلسفه و شاخه‌های مختلف علوم انسانی است. هر هنرمندی که می‌خواهد اثری تولید کند، شرط لازم این است که نسبت به موضوعی که قصد تولید اثر در خصوص آن را دارد، نگاه ژرف داشته باشد و از منظر عوامانه با آن برخورد نکند. هرگاه هنرمند به مرتبه‌ای برسد که موضوعات را عمیق بررسی کند، می‌تواند روی وجوهی از سوژه نور بیندازد که مخاطب تاکنون شاهدش نبوده و به واسطه اثر هنری خود، مخاطب را با جنبه جدیدتری از موضوع که می‌تواند تاریک و خطرناک یا لطیف و نورانی باشد، آشنا کند.

سطحی‌نگری درباره موضوعات آرمانی ممنوع!

وی تاکید کرد: به همین جهت اطلاعات سطحی به‌خصوص وقتی قرار است از یک آرمان در هنر صحبت شود، خطر بزرگی برای هنرمند محسوب می‌شود. اگر بخواهم مثالی بزنم در خصوص تولیدات گرافیکی فاقد ارزش که قرار بوده ارزش‌هایی را بیان کند، می‌توان از تولیدات هنری و گرافیکی یاد کرد که در سال‌های اخیر برای بیان مفهوم ارزشمند حجاب داشته‌ایم که به نظر من تماما مبتذل بوده و دقیقا به ضد خود تبدیل شده است.

روح‌الامین در ادامه در پاسخ به این پرسش که با توجه به وجود سفارش‌دهنده در آفرینش طرح‌های گرافیکی که قرار است آرمانی ملی و مذهبی را مطرح کنند، چطور می‌توان از خطر سفارشی‌شدن این تولیدات جلوگیری کرد تا موجب دلزدگی مخاطب نشود، گفت: به هر ترتیب گرافیک هنر سفارشی است اما مفهوم هنرمند نیز مانند واژه عشق و معشوق است که در سال‌های اخیر قلب شده و آسیب دیده است. در این شرایط کسانی که به‌عنوان هنرمند فعالیت می‌کنند، خیلی اندک شده‌اند. امروز کسانی تحت عنوان هنرمند کار می‌کنند که از نرم‌افزار سواد، اشراف فکری و فرهنگی، سخت‌افزار هنری و فرهنگی تولید می‌کنند.

هنرمند و سفارش‌دهنده دغدغه‌مند

وی اضافه کرد: اگر هنرمند، سفارشی را قبول می‌کند، باید نسبت به آن سفارش دغدغه شخصی و سواد کافی داشته باشد تا تولید هنری قابل دفاعی عرضه کند. وقتی دغدغه نسبت به یک ارزش یا یک آرمان در دل هنرمند وجود نداشته باشد، قطعا سفارشی‌بودن اثر هرقدر هم به لحاظ فنی ماهرانه تولید شده باشد، توی ذوق می‌زند و معلوم است که تولیدکننده آن اثر، دل‌گرو قصه ندارد. روح‌الامین عنوان کرد: سفارش‌دهنده نیز هنگام انتخاب یک هنرمند برای کار روی یک موضوع خاص، به‌خصوص اگر آن موضوع دارای ارزش‌های والای ملی است، باید حساسیت به خرج دهد و یقین پیدا کند که این فرد، فهم و تخصص کافی دارد و در این حالت می‌توان انتظار داشت هنرمند از همه ظرفیت‌های فنی، فکری و روحی خود بهره برده است.

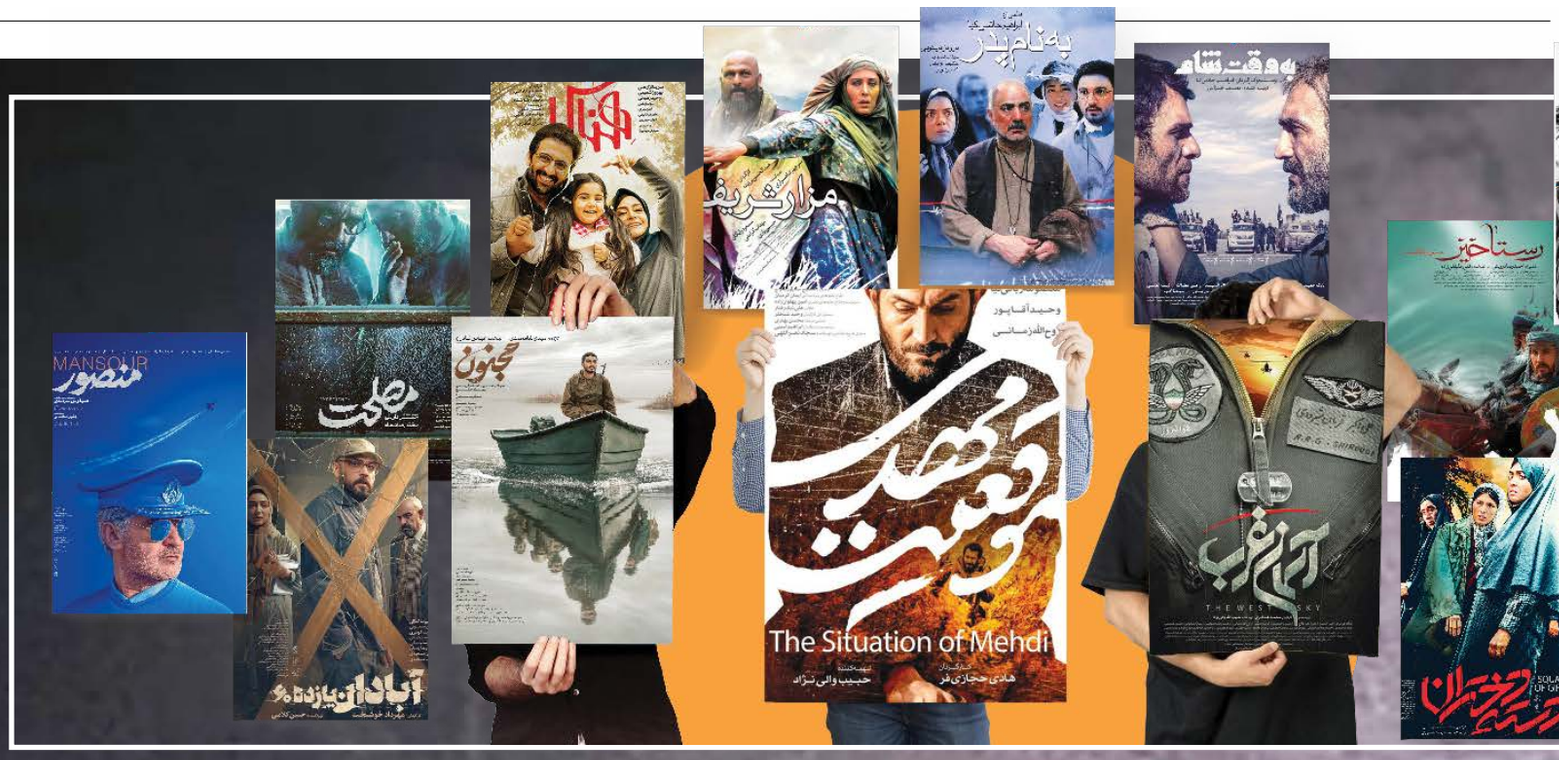

کرد که افراد بدون این‌که هنرمند باشند در جامعه هنرمند جازده شوند. هرچه جلوتر رفتیم هم ابزارها بیشتر رشد کرد تا جایی که دیگر لازم نیست فرد حتی اپراتور باشد و فقط کافی است درخواستی مکتوب به هوش مصنوعی بدهد تا کل فضاسازی که می‌خواهد را ارائه کند! با وجود این شرایط من معتقدم هنوز هنر و هنرمندان جایگاه خود را دارند و محصول دست هنرمند، مشتری خودش را دارد و هر کاری کنند باز هم مشخص است که کدام اثر را یک هنرمند واقعی خلق کرده است.

هوش مصنوعی ابزار جهش یافته

محمدتقی‌پور، گرافیست و طراح پوستر فیلم‌های سینمایی در همین رابطه گفت: به لحاظ دسته‌بندی‌ها در فضای هنر و طراحی، تکنولوژی‌های جدید ازجمله هوش مصنوعی در دسته ابزارها قرار می‌گیرد که به نسبت ابزارهایی که تاکنون در اختیار قرار گرفته شده، بدیهی است که جهش بیشتری داشته است.

طراح پوستر فیلم سینمایی «مجنون» تصریح کرد: در جواب این سؤال که آیا هوش مصنوعی می‌تواند خللی به فضای کاری گرافیک وارد کند، باید گفت نکته اصلی اینجاست ما فرآیند گسترده‌ای را پیش از رسیدن به خروجی بصری یک کار گرافیکی طی می‌کنیم که این فرآیند، از دید مخاطب پنهان است و در نهایت خروجی آن را مشاهده می‌کند. در واقع اگر با کار بی‌نقصی مواجه می‌شویم، حتما باید در نظر داشته باشیم که این خروجی قوی، به‌راحتی به دست نیامده است.

برنده سیمرغ بلورین بهترین طراحی پوستر از سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر گفت: طبیعتا برخی افرادی که در زمینه طراحی گرافیک فعالیت می‌کنند، شاید از نظر اصول ابتدایی و بنیادین طراحی چندان حرفه‌ای نباشند. نکته اینجاست که سفارش‌دهنده‌ها به دلایل مختلفی ممکن است در انتخاب درست طراح کارآزموده به خطا بیفتند. نکاتی از قبیل عدم توجه به نشانه‌ها و قرائن مرتبط، عدم توجه به سوابق طراح، کم اهمیت دانستن پوستر فیلم به نسبت سایر اجزا، تاثیرگذاری روابط و... می‌تواند از جمله این موارد باشد.

ایده‌های سرهم‌بندی شده اینترنتی

زریباف نیز با اشاره به این‌که اصالت طرح امروز از موضوعات مهمی بوده که فراموش شده است، گفت: امروز یک نشانه هم می‌تواند واقعا به دست طراح واقعا طراحی شود هم ممکن است از اینترنت به ایده‌ای سرهم‌بندی شده رسیده باشد. این هنرمند ادامه داد: شاید امروز یک طراح اگر کل تجهیزاتش را بفروشد و یک ماشین بخرد و بدهد کسی با آن کار کند، درآمدش بیشتر از طراحی و کار گرافیکی باشد. جامعه و مدیران باید متوجه اهمیت شغل یک طراح باشند و بدانند که طرح خوب در سینما، پوسترها و سطح شهر حال خوب ایجاد می‌کند پس بسیار مهم است.

لزوم همراهی گرافیست و فیلمساز از پیش تولید

موضوع دیگر در بحث گرافیک به‌خصوص گرافیک در سینما، اهمیت همراهی این گروه با پروژه از ابتدای کار است.

روح‌الامین از جمله هنرمندانی است که قائل به همراهی گروه طراحی و تبلیغاتی پروژه‌های سینمایی از پیش تولید بوده و در این مسیر پیشگام است. وی در مورد اهمیت چنین رویکردی بیان کرد: از حدود سال ۹۳ بود که ما طراحی نشان فیلم‌ها از مرحله تولید را دنبال کردیم و قائل بر این هستیم که این رویه باب شود و همچنان نیز روی آن تاکید داریم. طراح پوستر فیلم سینمایی «هناس» گفت: همراه شدن طراح و گرافیست با یک فیلم از ابتدای کار، فاصله طراح و تولیدکنندگان را کم می‌کند و خروجی گرافیکی و تبلیغاتی فیلم به روح آن نزدیک‌تر خواهد بود. این‌که پس از پایان پروژه محتوا را روی سر طراح آوار کنند، قطعا منتهی به نتایج خوبی برای یک فیلم سینمایی نمی‌شود.

تقی‌پور نیز با بیان این‌که می‌توان گفت مهم‌ترین قسمت روند یک سفارش، چگونگی تعامل بین طراح و عوامل تصمیم‌گیرنده فیلم است، گفت: رسیدن به یک زبان مشترک، باحداقل اتلاف وقت و انرژی، جزو نکاتی است که همواره دغدغه یک طراح گرافیک بوده و هست. جدای از این، هرمقداری که به طراح متخصص و کارآزموده، بتوان اعتماد بیشتری کرد و از اعمال سلیقه‌های مختلف خودداری شود، تضمینی بر این است که می‌توان شاهد خروجی‌های درخشان‌تر و اثرگذارتری بود.

در دهه ۶۰ سینمای ایران، اغلب صاحبان فیلم‌ها ملزم بودند علاوه بر پوستر تجاری، یک پوستری هنری و خاص هم طراحی و چاپ کنند تا راه برای پوسترهای خلاقانه باز شود

تولیدات هنری با کیفیت با استفاده از طراح کارآزموده

پرسش اساسی دیگر در بررسی فعالیت یک گرافیست در پروژه‌های هنری ازجمله سینما این است که از چه زمانی باید گرافیست به گروه سازنده اضافه شود و پیامد حضور دیرهنگام گرافیست چیست؟

روح‌الامین در رابطه با همین پرسش و حرفه‌ای‌ترین شکل حضور گرافیست در فیلم و راه‌های رسیدن به خروجی گرافیکی با کیفیت در سینما، با بیان این‌که طراح پوستر یک فیلم سینمایی برای طراحی باید فیلم را تماشا کند، گفت: من در صورتی که فیلم آماده نباشد، به فراخور پیچیدگی اثر، طی جلسه یا جلساتی با تهیه‌کننده و کارگردان صحبت می‌کنم و پس از آن می‌کوشم در بدیع‌ترین شکل به طرحی برسم که هم تناسب محتوایی با فیلم داشته باشد هم روح هنری و گرافیکی در آن مشهود باشد. سینما در اشکال و انواع گوناگونش مخاطب‌های متفاوتی هم دارد و باید برای هر جنس مخاطبی، اثر خاصی تولید کرد.

تقی‌پور نیز در خصوص مسیر درستی که یک طراح و در اینجا، با تاکید بر طراحی پوستر فیلم‌های سینمایی باید طی کند، بیان کرد: به نظرم قدم اول، انتخاب درست طراحی است که علاوه بر داشتن تجربه کافی و قابل اطمینان، از پیش توانمندی‌های خود را اثبات کرده و اساسا برای کلیت پروژه‌ای که مدنظر است، متناسب باشد. به گفته طراح پوستر فیلم سینمایی «منصور»، قاعدتا هر طراحی می‌تواند قابلیت‌های مختلفی داشته باشد یا ویژگی‌های بارز مختص خودش را در کار نشان دهد. پس از مرحله انتخاب طراح گرافیک سازگار با یک پروژه، نکته مهم دیگر، شکل‌گیری گفت‌وگوی کارساز بین طراح و سفارش‌دهنده است. تقی‌پور در همین رابطه توضیح داد: این گفت‌وگو و مباحثه بسیار تعیین‌کننده است چراکه اگر این اتفاق به درستی در خصوص کلیت و اهداف اثر، بین طراح و سازنده فیلم صورت بگیرد، در واقع نیمی از مسیر به خوبی پیش رفته و راه را برای دو طرف هموار کرده است.

«آرامش در سکوت» هنرمند ناشنوا

نمایشگاه انفرادی نقاشی با عنوان «آرامش در سکوت» از ۷ تا ۱۳ اردیبهشت در نگارخانه کلک خیال فرهنگسرای اخلاق برپا می‌شود. این نمایشگاه انفرادی شامل آثار مهسا خان‌احمدی است. مهسا خان‌احمدی متولد ۱۳۶۳ و کارشناس رشته تصویرسازی و فارغ‌التحصیل کاردانی رشته گرافیک دانشگاه جامع علمی کاربردی از سال ۸۰ تاکنون در فعالیت‌ها و مسابقات هنری شرکت کرده است. وی که از کودکی از نعمت شنوایی و تکلم بی‌بهره بوده امروز با افتخار به عنوان جوان برتر ایرانی بر سکوی افتخار ایستاده است. وی موفقیت‌های بسیاری در کارنامه فعالیت‌های هنری خود دارد از جمله حضور در مسابقات بین‌المللی فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت (ابیلمپیک) که مهسا خان‌احمدی به عنوان نماینده ایران در آن شرکت کرد. در این نمایشگاه ۲۱ اثر هنری در ابعاد متفاوت با موضوع تعالی انسانی و تکنیک رنگ روغن و اکریلیک به نمایش گذاشته شده است.

فردی، پدری مهربان برای اهالی ادبیات

ساسان ناطق، مدیر دفتر هنر و ادبیات اسارت حوزه هنری در سالروز درگذشت امیرحسین فردی یاد و خاطره این نویسنده را با بازگویی خاطراتی کوتاه اما شیرین زنده کرد.

وی گفت: مرحوم امیرحسین فردی را از زمانی‌که جوان‌تر بودم، می‌شناختم. بیشتر وقت‌ها او بود که سراغ جوانانی چون من که داستان و رمان را دوست داریم، می‌آمد. همیشه پیگیر جوان‌ترها بود و دوست داشت ببیند مشغول چه کاری هستند. او پدری مهربان برای ادبیات‌دوستان و مشاور و راهنمای خوبی برای کسانی که در این حوزه کار می‌کردند، بود. به یاد دارم که در دی ماه ۱۳۸۰ دومین جشنواره سراسری ادبیات داستانی کشور در ارومیه برگزار می‌شد و امیرحسین فردی دبیر جشنواره بود. آن سال با داستان «ما سه نفر بودیم» رتبه دوم جشنواره را کسب کردم. آنجا هم طبق معمول مرحوم فردی را در حال تشویق و انگیزه دادن به جوان‌ترها دیدم. این ویژگی خاص او بود؛ به عنوان مدیر و نویسنده‌ای که خود تولیدکننده است، به دنبال فعالیت و تولید بیشتر آثار توسط جوان‌ترها بود. چیزی که از او در نگاه اول به جا می‌ماند، مهربانی، پیگیری، مشاوره و نگاه پدرانه‌اش بود.

خواننده‌ای که در کنار حافظ خفت

امروز بیست و چهارمین سالگرد درگذشت نورالدین رضوی سروستانی، خواننده و مدرس آواز و موسیقی ایرانی است. رضوی سروستانی از محضر استادانی چون مرتضی محجوبی، احمد عبادی، رضا فروتن، سلیمان امیرقاسمی، علی‌اکبر شهنازی، اصغر بهاری و نورعلی‌خان برومند آموخت و از سال ۱۳۵۲ با همکاری گروه‌های موسیقی شیدا، سماعی، درویش، مولوی، پرویز مشکاتیان، فرامرز پایور و حسین علیزاده کنسرت‌های بسیاری در ایران و خارج از ایران اجرا کرد. او هشتم اردیبهشت ۱۳۷۹ در ۶۴ سالگی درگذشت و پیکرش در حافظیه شیراز به خاک سپرده شد.
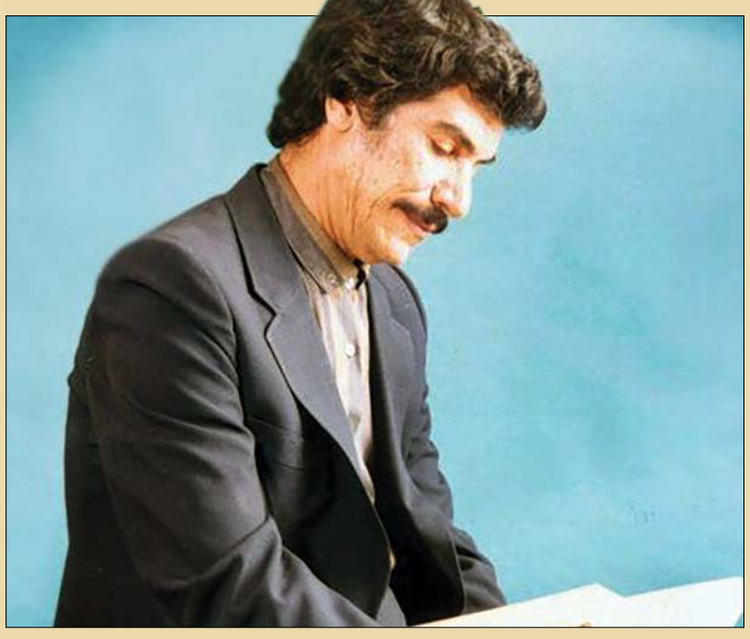
کیوآرکد را اسکن کنید